

RAVON JAARVERSLAG 2007

REPTIELEN AMFIBIEËN VISSSEN ONDERZOEK NEDERLAND

RAVON heeft in 2007, dankzij de groei van het aantal vrijwilligers, donateurs en medewerkers, veel bereikt als het gaat om de inventarisatie en bescherming van reptielen, amfibieën en vissen. Hierbij valt te denken aan het uitbrengen van de atlas van reptielen en amfibieën van Gelderland, de opening van de invoersite www.telmee.nl, het onderzoek aan de beekdonderpadden, de uitbreiding van de meetnetten van reptielen en amfibieën, succesvolle workshops voor praktisch natuurbeheer van amfibieën en reptielen en het inspreken op de aanwijzing en begrenzing van de Natura2000-gebieden.

Dit jaarverslag geeft een beknopt overzicht van onze activiteiten in 2007. De uitgebreide versie van het jaarverslag is te vinden op www.ravon.nl

Verspreiding
RAVON-vrijwilligers

VRIJWILLIGERS

RAVON-vrijwilligers tref je in heel Nederland aan. Het aantal vrijwilligers groeide in 2007 naar ruim 1100. Vrijwilligers zijn meestal actief in regionaal groepsverband. RAVON kent momenteel 12 afdelingen en 6 werkgroepen, die actief zijn met inventarisatie, monitoring, onderzoek, bescherming, het geven van voorlichting en beheerswerk.

Gelderse Vissers

Om het voorkomen van vissoorten in slecht geïnventariseerde gebieden in beeld te brengen is de werkgroep Gelderse Vissers opgericht. Deze groep vrijwilligers gaat gewapend met het schepnet en een kleine zegen op pad om het voorkomen van met name de zeldzame en beschermde vissoorten te onderzoeken. Dit jaar is er onder andere in de kribvakken van de Waal, de Nederrijn en de IJssel gevist. Deze inventarisaties hebben veel verspreidingsgegevens opgeleverd van maar liefst 25 soorten zoals de sneep, een bedreigde soort volgens de Nederlandse Rode Lijst.

Ondersteuning van de vrijwilligers

Om onze vrijwilligers nog beter van dienst te zijn is een plan opgesteld gericht op het binden, werven en scholen van vrijwilligers. Ook zijn voorstellen gedaan hoe het contact tussen de beroeps- en vrijwilligersorganisatie verder kan worden verbeterd. RAVON zal zich meer dan voorheen richten op projecten die een breed publiek aanspreken, om zodoende te zorgen voor meer naamsbekendheid en het bereiken van meer potentiële waarnemers. Met behulp van de cursus 'train de trainers' zijn regionaal mensen opgeleid en didactisch geschoold, zodat regionale werkgroepen en provinciale afdelingen zelf cursussen kunnen geven.

Gelderse vissers 's nachts in actie
Foto: Maaïke Pouwels
Voorkant: rivierdonderpad (*Cottus perifretum*)
Foto: Paul van Hoof

GEGEVENS

In 2007 hebben waarnemers hun waarnemingen doorgegeven op kaartjes of via de programma's Landkaartje en Spot. Er zijn maar liefst 46.000 goedgekeurde records aan de nationale databank van reptielen en amfibieën gekoppeld, ten dienste van de bescherming van deze soorten. Daarmee groeide het databestand tot over de 500.000 waarnemingen, inclusief de vissen; een hele prestatie waarvoor wij onze waarnemers bedanken!

Telmee.nl en de NDFF

Vanaf november 2007 kunnen ook data worden ingevoerd via www.telmee.nl. Deze data komen terecht in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Om de kwaliteit van de NDFF te kunnen garanderen zullen de waarnemingen (semi-)automatisch worden gevalideerd. Via www.telmee.nl kunnen ook waarnemingen van andere soortgroepen worden doorgegeven. Dit leidt ertoe dat ook waarnemers van andere soortgroepen hun waarnemingen van amfibieën, reptielen en vissen doorgeven.

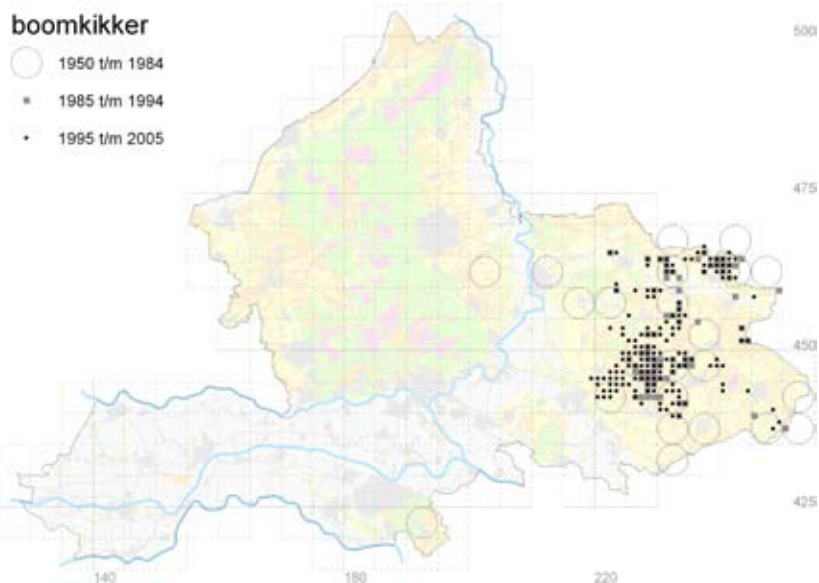
Om www.telmee.nl nog gebruiksvriendelijker te maken zal het portal worden uitgebreid met een forum, een fotoarchief, determinatietabellen, een nieuwsrubriek en een excursieplanner.

Gelderse Atlas

Tijdens de RAVON-dag in november is het eerste exemplaar van de nieuwe Gelderse Atlas van reptielen en amfibieën uitgereikt. De atlas behandelt naast de huidige verspreiding van de Gelderse herpetofauna ook praktische aanbevelingen voor beheer. Het verspreidingsbeeld is in de afgelopen 10 jaar duidelijk dichter geworden, maar de geografische verspreiding is voor de meeste soorten niet wezenlijk veranderd. Door een gewogen meting is inzicht gekregen in de belangrijkste gebieden voor reptielen en amfibieën binnen Gelderland. De atlas is een product van de afdeling RAVON Gelderland, het RAVON kantoor en de opdrachtgever Provincie Gelderland.

Verspreiding boomkikker Gelderland
Bron: RAVON Nijmegen

Van gegevens naar bescherming

RAVON coördineert de inventarisatie en monitoring van reptielen, amfibieën en vissen door honderden vrijwilligers. Op basis van deze gegevens zet RAVON zich in voor een betere bescherming en het duurzaam behouden van de soorten en hun leefgebieden.

RAVON werkt op twee locaties: de Werkgroep Monitoring in Amsterdam coördineert de meetnetten amfibieën en reptielen. In Nijmegen wordt o.a. gewerkt aan verspreidingsonderzoek, soortbescherming, advieswerk voor beheer en inrichting en kennisintensieve opdrachten. Verder werken we aan voorlichting en geven we praktijkgerichte cursussen.

ONDERZOEK

Meetnet Amfibieën en Meetnet Reptielen

De Werkgroep Monitoring voert twee landelijke onderzoeken uit: het Meetnet Reptielen (sinds 1994) en het Meetnet Amfibieën (sinds 1997). Ze maken deel uit van het Netwerk Ecologische Monitoring, worden ondersteund door het Centraal Bureau voor Statistiek en gefinancierd door de Gegevensautoriteit Natuur. De gegevens worden verzameld door circa 600 vrijwilligers, die door het gehele land actief zijn. De resultaten worden jaarlijks in Nieuwsbrieven gepresenteerd.

Dit jaar konden voor alle zeven soorten reptielen betrouwbare trends berekend worden. Voor zes van de zeven soorten is de trend positief, wat betekent dat de landelijke populaties van die soorten groeien! Erg verheugend.

Van 195 telgebieden kregen wij amfibieëngegevens binnen; dit is de hoogste deelname ooit. Dit jaar lag de nadruk vooral op het uitbreiden van het aantal meetlocaties in de Achterhoek en Midden/Zuid-Limburg, specifiek gericht op de kamsalamander. De trend van de rugstreeppad geeft aan dat de landelijke populatie significant afneemt.

Beekdonderpad

Genetisch en taxonomisch onderzoek toonde in 2005 aan dat er in Nederland sprake is van twee afzonderlijke donderpadsoorten. Een vrij kwetsbare populatie die in beken voorkomt en een minder kwetsbare, toenemende populatie in de grote rivieren en meren: respectievelijk de beekdonderpad *Cottus rhenanus* en de rivierdonderpad *Cottus perifretum*. De beekdonderpad is veel zeldzamer en komt waarschijnlijk alleen in snelstromende beken van Limburg voor. Tevens bleek dat *Cottus gobio*, de rivierdonderpad die verondersteld werd in Nederland voor te komen, hier niet voorkomt.

Hoe de verspreiding van beide soorten in Nederland precies ligt, wordt in opdracht van het ministerie van LNV onderzocht. Het onderzoek voert RAVON samen met bureau Natuurbalans-Limes Divergens uit. In samenwerking met de universiteit van Berlijn worden er genetische analyses uitgevoerd.

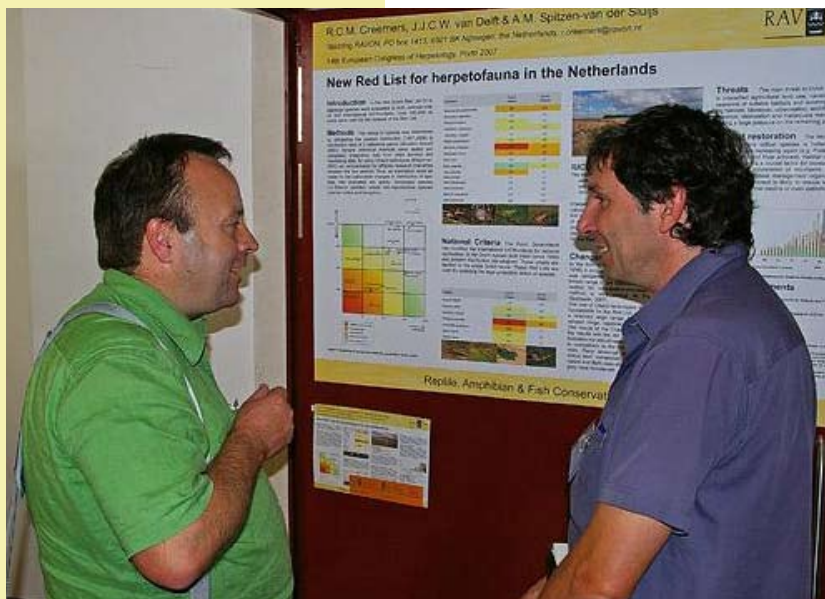

Rugstreeppadmannen in actie
Foto: Jelger Herder

Donderpadonderzoek
Hierdensch beek
Foto: Frank Spikmans

Samenwerking met Universiteit van Amsterdam
Sinds 1994 werkt RAVON samen met de Universiteit van Amsterdam (UvA). De UvA huisvest de medewerkers van de RAVON Werkgroep Monitoring en biedt hen faciliteiten. In ruil begeleidt RAVON studenten en verzorgt regelmatig colleges.

Raymond Creemers geeft een toelichting bij de RAVON-poster over de nieuwe Rode Lijst van Nederland in Porto; Portugal
Foto: Sergé Bogaerts

Stichting RAVON
Postbus 1413
6501 BK Nijmegen
024 - 3653270
www.ravon.nl
kantoor@ravon.nl

BESCHERMING

Pro deo is schriftelijke inspraak geleverd op de aanwijzingsbesluiten van 111 Natura-2000 gebieden (eerste tranche). RAVON heeft aan het Ministerie van LNV verzocht om een aantal verbeteringen aan te brengen in de begrenzings van gebieden en inhoudelijke suggesties over te nemen.

Kamsalamander Salland

Het actieplan voor de kamsalamander in Salland is een gezamenlijk initiatief van het Waterschap Groot Salland, de provincie Overijssel en de gemeente Deventer. Doel is lopende en toekomstige herinrichtings- en natuurontwikkelingsprojecten beter af te stemmen op elkaar én op de eisen en wensen van de kamsalamander. Het veldonderzoek bracht maar liefst 21 nieuwe vindplaatsen aan het licht! De provincie heeft het voornemen binnenkort aan de slag te gaan om de geadviseerde maatregelen uit te voeren.

DRAAGVLAK

Praktisch Natuurbeheer

In 2007 is RAVON gestart met het geven van workshops over natuurbeheer voor amfibieën en reptielen. Er waren maar liefst 287 deelnemers. Door de grote belangstelling zijn er zelfs extra workshops georganiseerd in Noord-Brabant, Overijssel en Drenthe. De waardering voor de workshops is hoog, evenals voor het cursusboek 'Praktisch natuurbeheer: amfibieën en reptielen' van Edo van Uchelen. De mooiste complimenten zijn wel die van beheerders die vertelden nu echt werk te willen maken van beheer voor amfibieën en reptielen in hun terrein!

INTERNATIONAAL

Porto

In september 2007 zijn 7 medewerkers en 2 vrijwilligers naar het tweejaarlijks congres van de Societas Europaea Herpetologica (SEH) in Portugal geweest. Als Nederlanders hebben we heel actief aan het programma bij kunnen dragen. Daarnaast zijn extra bijeenkomsten over bescherming en een nieuwe Europese atlas door ons georganiseerd. Ons online invoersysteem voor waarnemingen heeft veel indruk gemaakt.

Mannetje kamsalamander
Foto: Frank Spikmans

Medewerkers en stagiaires RAVON
bij Viler Mühle, Duitsland
Foto: Heinz Bomler

ORGANISATIE

Donateurs

Het aantal donateurs is flink gegroeid van 860 naar 927. Zij ontvangen het RAVON-tijdschrift en zijn lid van één van de provinciale afdelingen. Tevens worden voor en door de donateurs jaarlijks activiteiten georganiseerd, zoals inventarisatieweekenden, excursies en cursussen.

Medewerkers

Op 31 december 2007 waren 34 personen werkzaam bij RAVON in Amsterdam en Nijmegen (18,9 FTE). Op het kantoor in Nijmegen hebben 12 vrijwilligers een grote bijdrage geleverd aan het invoeren van waarnemingen, het verbeteren van de bibliotheek, de vernieuwing van de website en de donateursadministratie.

Financiën

De gezamenlijke omzet van RAVON Amsterdam en Nijmegen is gestegen van € 1.046.000 in 2006 naar € 1.277.000 in 2007. De reserve van RAVON is toegenomen tot € 302.000.

Dankwoord

Onze dank gaat uit naar alle vrijwilligers die ons op enige wijze hebben ondersteund! Speciale dank aan de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit van Amsterdam, die al jarenlang de RAVON medewerkers huisvesten. Ook gaat dank uit naar onze opdrachtgevers en sponsors:

Alterra, Bureau Meerstad, De Vlinderstichting, DHV Adviesgroep Water Natuur en Ruimte, Dienst Landelijk Gebied, Gegevensautoriteit Natuur, gemeentes Arnhem, Emmen, Gouda, Meerstad, Noordoostpolder en Zwolle, Helicon Opleidingen Velp, Hogeschool Larenstein, Landschapsbeheer Nederland, Landschap Noord Holland, Landschap Overijssel, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Natuurbalans, Limes Divergens, Het Natuurloket, Natuurmonumenten, de provincies Flevoland, Gelderland, Limburg en Overijssel, Platform Soortenbeschermende Organisaties, Prins Bernhard Cultuur Fonds, Prorail, Rijkswaterstaat, RIZA, Royal Haskoning, Strukton, SOVON, Staatsbosbeheer, Stichting Doen, Stichting Probos, Stichting Veldonderzoek Flora en Fauna, STOWA, Vrije Universiteit, Vereniging Natuurmonumenten, VSB-fonds, VZZ en de waterschappen Rijn en IJssel, Groot Salland, Rivierenland en Zuiderzeeland.